

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Z proti České republice

Podklad k bodu 2-b jednání Kolegia dne 11. prosince 2024

1. ZÁVĚRY SOUDU

Ve věci *Z proti České republice* (č. 37782/21, rozsudek ze dne 20. června 2024) dospěl Soud k závěru o porušení článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na tvrzené sexuální zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem. Soud přitom poukázal zejména na následující aspekty:

- orgány činné v trestním řízení nevzaly v potaz, že stěžovatelka opakovaně po daných aktech vyjádřila svůj nesouhlas s nimi, a nezabývaly se ani tím, že stěžovatelka mohla mít důvody, proč zůstat pasivní nebo se nebránit, jelikož daný kněz byl vůči ní v pozici autority – aniž by to nutně znamenalo, že s jeho jednáním souhlasila;
- zejména bylo důležité zohlednit psychický stav stěžovatelky, včetně zkoumání otázky, zda v důsledku toho, že ji v minulosti zneužil jiný kněz, netrpí posttraumatickou reakcí, a rovněž bylo potřeba náležitě se věnovat tomu, zda a případně v jaké míře se stěžovatelka nacházela v situaci zvláštní zranitelnosti a odkázanosti na podezřelého;
- vnitrostátní orgány tedy pochybily tím, že neprovedly kontextuální hodnocení skutkového stavu, a zejména nezohlednily psychický stav stěžovatelky *in concreto*; místo toho pouze konstatovaly, že se jednalo o dospělou osobu.

Překlad rozsudku do českého jazyka a jeho anotaci naleznete [zde](#).

2. PUBLIKACE ROZSUDKU A JEHO ŠÍŘENÍ V RÁMCI DOTČENÝCH ORGÁNŮ

Překlad rozsudku a jeho anotace v českém znění byly zaslány dotčeným orgánům včetně Ústavního soudu, Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, příslušného městského a obvodního státního zastupitelství a Policejního prezidia. Anotace bude publikována ve Zpravodaji KVZ č. 4/2024.

Nejvyšší státní zastupitelství informovalo, že zajistí, aby se s rozsudkem seznámili státní zástupci; za tímto účelem byl na Extranetu státního zastupitelství v srpnu 2024 umístěn hypertextový odkaz jak na anotaci, tak i na český překlad plného znění rozsudku. Nadto byla informace o rozsudku zahrnuta do časopisu Státní zastupitelství (č. 3/2024). Nejvyšší soud rovněž v srpnu 2024 zanesl překlad rozsudku všem trestním místopředsedům krajských soudů a vrchních soudů s tím, aby jej dali na vědomí trestním soudcům v obvodu své působnosti.

2. OBECNÁ OPATŘENÍ K VÝKONU ROZSUDKU

Česká republika je povinna do šesti měsíců od nabytí právní moci rozsudku, tj. do 20. března 2025, předložit Výboru ministrů Rady Evropy akční plán výkonu rozsudku.

Podobu vhodných obecných opatření k nápravě Kancelář vládního zmocněnce po úvodní analýze rozsudku konzultovala s výše zmíněnými dotčenými orgány. Všechny tyto orgány se shodly, že za účelem výkonu rozsudku Soudu **není nutná změna stávající právní úpravy**. To plyne zejména ze skutečnosti, že na nadepsanou věc se vztahovala právní úprava účinná do roku 2009, přičemž v mezidobí došlo k přijetí nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) a jeho novely (zákon č. 166/2024 Sb.), které přibližují pojetí této problematiky požadavkům judikatury Soudu.

A. ZÁKON Č. 40/2009 SB., TRESTNÍ ZÁKONÍK (ÚČINNOST OD 1. LEDNA 2010)

Soud v závěru rozsudku poznamenal, že stávající právní úprava (trestní zákoník účinný od roku 2010 a navazující judikatura Nejvyššího soudu) podle všeho představují přiměřenější reakci státu v této oblasti (§ 59 rozsudku). V této souvislosti Soud poukázal především na judikaturu Nejvyššího soudu k trestnému činu **znásilnění** dle § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., dle níž pro účely naplnění pojmu „násilí“ ve smyslu tohoto ustanovení postačí, pokud pachateli musela být zjevná nevole poškozené osoby s jeho jednáním (usnesení sp. zn. 11 Tdo 294/2014 ze dne 26. března 2014), přičemž takový nesouhlas lze projevit i neverbálně, např. pozicí těla (usnesení sp. zn. 8 Tdo 699/2021 ze dne 4. srpna 2021) či odtažením nebo pasivitou (usnesení sp. zn. 7 Tdo 1023/2021 ze dne 10. listopadu 2021).

Soud rovněž upozornil na to, že dle vnitrostátních orgánů přicházelo v projednávané věci hodnocení jednání podezřelého jako trestného činu **sexuálního nátlaku** dle § 186 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., což podle všeho potvrzuje i stávající judikatura Nejvyššího soudu vztahující se k této skutkové podstatě (§ 61 rozsudku). Trestný čin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2, nově zavedený zákonem č. 40/2009 Sb., se totiž vztahuje na sexuální akty, při nichž pachatel zneužívá závislosti oběti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Zde Soud odkázal zejména na usnesení sp. zn. 6 Tdo 450/2017 ze dne 27. září 2017, v němž se Nejvyšší soud zabýval spácháním trestného činu sexuálního nátlaku ze strany římskokatolického kněze vůči jeho farnici a kostelnici a mj. konstatoval, že jednání obviněného vůči těmto poškozeným „spočívalo jak ve zneužití jeho postavení římskokatolické autority (administrátora farnosti nebo kaplana), kterým působil na tyto silně věřící poškozené, tak ve zneužití jejich závislosti, jelikož byly v určitém (náboženském) směru odkázány na obviněného, v důsledku čehož se podrobily i jeho sexuálnímu nátlaku“.

B. ZÁKON Č. 166/2024 SB., KTERÝM SE MĚNÍ ZÁKON Č. 40/2009. SB. (ÚČINNOST OD 1. LEDNA 2025)

Novela trestního zákoníku přináší v oblasti dotčené rozsudkem Soudu tři relevantní změny.

Zaprvé, novela mění definici znásilnění v ustanovení § 185 odst. 1 trestního zákoníku. Zatímco původní definice byla založena na donucení nebo zneužití bezbrannosti, dle nové definice dochází ke znásilnění i v případě, že pohlavní styk proběhne „proti seznatelné vůli“ oběti.

Zadruhé, novela mění i definici sexuálního nátlaku dle ustanovení § 186 trestního zákoníku; nově bude do skutkové podstaty tohoto trestného činu patřit nejenom zneužití závislosti oběti nebo pachatelova postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu, ale také tísně oběti.

A zatřetí, novela zavádí ustanovení § 119a, které definuje spáchání trestného činu zneužitím bezbrannosti; mezi tyto situace zahrnuje i případy, kdy pachatel využije toho, že oběť je ve stavu „silného ochromujícího stresu“ (tzv. zamrznutí).

C. ZÁVĚR

Ve světle výše uvedeného legislativního i judikaturního vývoje, k němuž došlo po událostech rozhodných ve věci *Z proti České republice*, se jeví, že implementace tohoto rozsudku nevyžaduje změnu právní úpravy, ale postačí důsledné uplatňování zásad z něj plynoucích při aplikaci úpravy stávající. Z rozsudku lze zejména vyvodit požadavek, aby se orgány činné v trestním řízení vždy zabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi každého případu, které jsou významné pro posouzení existence souhlasu či nesouhlasu dotčené osoby s danou sexuální aktivitou.

3. DALŠÍ AKTIVITY KVZ V TÉTO OBLASTI

Uvedenou problematiku Kancelář vládního zmocněnce zařadila na pravidelné roční **školení trestních soudců** v judikatuře Soudu, které uspořádala Justiční akademie v říjnu 2024.

Kancelář vládního zmocněnce dále za účelem implementace rozsudku plánuje vypracovat **tematickou příručku** k hlavním zásadám plynoucím z judikatury Soudu v oblasti vyšetřování, stíhání a trestání sexuálního násilí, kterou pak zašle všem relevantním státním orgánům a zveřejní ji na webu Mezi-soudy ([Tematické příručky | Mezi—soudy \(mezisoudy.cz\)](#)). Vydání příručky je plánováno na první čtvrtletí roku 2025.